

FLETORJA E KLERIT KATOLIK

TË SHQYPNËS

PERMAJTJA E LANDËS

Akte të Selis Shëjte:

- S. C. de Prop. F.*: Instructio de abiiciendis a
Missionariis rerum saecularium curis fage 33
- S. Poenit. Ap.*: Dubium circa Indulgentias Li-
taniis Marialibus adnexas. « 37
- S. C. Rit.*: De additione opportuna invoca-
tionis Litanis Sanctorum. « 38

Akte të Dieqezeve:

- Msim Klerit të Dieqezeve te Shqypnis per mar-
shtrim të pasunis të kishnave « 38

Akte civile:

- Njoftim i nevojshe « 41

Lajme:

- Misjoni i Shkoders « 46
- Pagzimi i pës kumonve të kishës kathedrale
të Shkoders « 47

SHKODER

Shtypshkroja e Zojës së Pape dyome

1923

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

FLETORJA E KLERIT KATOLIK

TË SHQYPNËS

AKTE TË SELËS SHËJTE.

Nder dokumenta qi janë në Fletore zyrtare të Selësi Shëjte ACTA APOSTOLICAE SEDIS, disa, qi duken ma me randsi per Klerin t' onë, kena mendue me i pershkrue ktu, mos të harrohen.

Per me dalë mudi i misjonarve ma i frytshem e per me ja mbyllë anmigre shtekun e shkarkimeve, Kuvëndi Shëjt i Propagandes ja ka dergue Ipeshkrive të Misionere shkresen qi ktu poshtë po botojmë, me të cillen, tuj ja u shti nder mënd meshtarve detyren qi kan mos me u perzije nder punë të shekullit qi mos të kën të perpjekun me çashtje fetare, u nep do msime të posaçme sidomos atyne misionarve, qi kan shue nder dhena të hueja per me predikue shëjten Fë. Posë tjerave ja thote qi do të ruhen mos me e hapë giuhen e vet nder dhena të hueja, por do të mundohen ata vetë me e xanë giuhen e vëndit, e me at giuhë me i krye detyrët e veta. Të ruhen mos me shti zahonet e tashme të vet nder vënde ku shkojnë, o me bā lidhje tregtijet o politikat. Të kqerim me i çortue të krishtënët me i ndëjë nen sundim Qeveris, që fare do formet qi të kët; e me i ndigjue me zëmer më të gjatë sëndet qi mos të jenë kundra ligjës së Zotit o të Kishës Katolike.

INSTRUCTIO S. C. DE PROPAGANDA FIDE

de abiiciendis a Missionariis rerum saecularium curis.

Quo efficacius in diversis Missionum regionibus quaevis oppositio aut difficultas ex parte civilis potestatis ibi existentis contra catholicos Missionarios eorumque apostolicum ministerium vitari possit; quo magis evangelica praedicatio singulis cuiusvis nationis populis acceptior, nec non spirituum fructuum foecundior evadat, oportet omnino ut catholici Missionarii, quaecumque sit eorumdem origo vel

natio, unice vacent divinae missioni ipsis concreditaе. Ad exemplar Apostolorum eorumque discipulorum meminerit unusquisque Evangelii praeco se non aliam gerere personam nisi Legati pro Christo ad populos, quos per evangelicam praedicationem vel ad fidei lucem adducere vel in fide et morum sanctitate confirmare debet: *pro Christo legatione fungimur* (2. Cor. V, 20). Unde Missionarius Apostolicus nullum alium finem sibi constituere, nullam aliam proponere metam debet quam hominum ad Deum conversionem animarumque salutem. Hanc ob rationem Sacra Congregatio de Propaganda Fide peculiari- bus instructionibus pluries inculcavit suis Missionariis ut rebus politici- sis nec animum ullo modo occupatum habeant nec operam qua- lemcumque impendant. Qui institutum sanctum evangelici apostola- tus prosequi cupit, is terrenis omnibus passionibus, praesertim vero cuivis immoderatae propensioni erga saecularia terrestres patriae ne- gotia renuntiare debet. Quae quum quidem semper, tum praecipue in hac nostrorum temporum asperitate instantioris sunt necessitatis Nunquam enim sicut in praesenti, etiam post immane bellum unde nuper emersimus, tam multi acrium aemulationum et dissensionum fomites penes nationes exarserunt.

Quae quidem omnia Sanctissimus D. N. Benedictus divina pro- videntia Papa XV apostolica auctoritate confirmans per Encyclicas litteras « *Maximum illud* » diei 30 mensis Novembris an. 1919 (*Acta Apostolicae Sedis*, XI, 440), haec, inter caetera praeclare dicta, so- lemniter proclamavit: « Intelligentes igitur vestrum unicuique dictum « a Domino: — *obliviscere populum tuum, et domum patris tui* (Ps. « XLIV, 11) — memineritis non hominum debere vos imperium pro- « pagare, sed Christi; nec patriae quae hic est, sed patriae quae « sursum, cives adiacere. Ac miserum sane foret, si qui ex Missiona- « riis ita suae dignitatis immemores viderentur, ut potius de terrena « patria quam de caelesti cogitarent, eiusque plus aequo studerent « potentiam dilatare gloriamque super omnia extendere. Esset haec « quidem apostolatus pestis teterrima, quae in Evangelii praecone om- « nes caritatis animarum nervos elideret, ipsiusque vulgo debilitaret « auctoritatem. Homines enim, quantumvis barbari et immanes, satis « bene intelligunt quid sibi velit, quid ab eis quaerat Missionarius, « sagacissimeque odorando perspiciunt, si quid aliud, ac ipsorum spi- « rituale bonum, expetat. Fac vero eum terrenis aliqua ex parte in- « servire consiliis, nec se virum undique apostolicum gerere, sed suae « quoque patriae negotia procurare videri: continuo omnis eius ope- « ra in suspicionem veniet multitudini: quae quidem facile adduci

« poterit in eam opinionem ut christianam religionem putet propriam
« cuiusdam externae nationis esse, quam religionem qui amplexus sit
« subiecisse se tutelae imperioque civitatis exterae, propriaeque ci-
« vitatis ius exuisse videatur... Missionarius catholicus, hoc dignus
« nomine, perpetuo recogitans, se nequaquam pro sua ipsius natione,
« verum pro Christo legatione fungi, ita se gerat, ut quilibet sine
« ulla dubitatione agnoscat eius ministrum religionis quae, cum om-
« nes complectatur homines in spiritu et veritate Deum adorantes,
« nulli est nationi extranea, atque *ubi non est Gentilis et Iudaeus,*
« *circumcisio et praeputium, Barbarus et Scythia, servus et liber: sed*
« *omnia et in omnibus Christus* (Coloss., III, 11) ».

Haec itaque S. Congregatio Christiano Nomini Propagando, diffi- cultatibus obvenire cupiens, quae ex inconsulto Missionariorum erga terrestrem patriam studio oriri facile possunt in discrimen evange- licae praedicationis, iis quae supra dicta sunt in memoriam revoca- tis, nonnulla practica monita opportunum censuit adiacere.

1.º Vitent itaque Missionarii patrii sermonis inter alienigenas propagandi studium; ne ita videantur nationis suae commodo atque utilitati magis quam animarum saluti prospicere¹⁾. Curent potius populorum ad quos missi sunt linguae peculiare genus addiscere; eademque lingua vernacula sermones de rebus divinis, christianae doctrinae institutiones, publicae in scholis atque in aliis generis coetibus sacrae allocutiones, semper fiant, ut omnibus prodesse et ab omnibus audiri atque intelligi possint. Pariter lingua vernacula pre- ces, extra sacram liturgiam, recitentur, eodemque sermone popularia cantica hymnique canantur. Vetatur autem omnino Missionariis quo- minus alienigenas ad confessionem sacramentalem alia lingua quam eorumdem christifidelium propria peragenda quomodolibet inducant.

2.º Caveant insuper Missionarii ne peculiare patriae suae leges aut consuetudines, praecipue quod ad ieiunium et abstinentiae, nec non festorum de praecepto observantiam tenet, inter populos quibus evangelium annunciant inducere conentur, quasi regulam de iisdem legibus particularibus et consuetudinibus efformando; sed omnino curent ut ecclesiastica disciplina in omnibus prouti in universali Ecclesia viget ubique inductam sancteque servetur.

3.º Vitare pariter carent Missionarii quodlibet studium promo- vendi inter populos sibi concreditos suae nationis vel imperii aut

1) Per hoc tamen nullatenus prohibetur quominus in scholis missionum eae etiam linguae europaeae opportune edoceantur, quae alumnorum utilitati cedere queant.

reipublicae potestatis praeposteram pervasionem; ne videantur quae patriae suae terrestres sunt quaerere, non quae Iesu Christi regnique coelestis. Politicarum itaque atque temporalium rerum cuiusvis generis curis in favorem nationis suae vel etiam alterius sese nunquam admisceant; sed hoc unum prae oculis ingiter habeant supremum sanctumque negotium: animarum nempe lucrum assequendum, Deique gloriam ubique totis viribus propagandam.

4.º Quodcumque denique fuerit gubernii civilis regimen in regionibus, ad quas evangelici operarii mittentur, populos cohortari ne negligant, ut civilibus constitutis potestatibus fideliter pareant, eisque se subiiciant, uti Apostolus docet, non tamquam hominibus, sed tamquam Domino servientes; atque in hoc exemplo sint omnibus: debitum obsequium erga cuiusque loci civiles potestates ostendentes, earumque leges, dummodo honestas et Religioni non adversas, probe colentes.

Circa vero populorum studia de una potius quam alia civilis regiminis forma, aliaque huiusmodi de rebus mere politicis vota, Missionarii catholici curent omnino neutri parti se addicere; atque iis in adiunctis semper constanterque politicorum motuum negotiis se extraneos servant; neque audeant de quaestionibus profanis, quae politicam redolent sive in ecclesia, cathedram christianam profanantes (can. 1347 *Iur. Can.*), sive extra ecclesiam, absque Ordinarii venia, publice concionari.

5.º Abstineant omnino a promovendo adiuvandoque commercio sive cum patria propria sive cum aliis regionibus memores verbi Apostoli ad Timotheum: *Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus.*

6.º Studiose servant canonem *Iur. Can.* 1386 quo «vetantur clerici, sive saeculares sive religiosi, sine licentia Superiorum, libros de rebus profanis edere, et in diariis, foliis vel libellis periodicis scribere vel eadem moderari»; quae de rebus praesertim politicis dicta intelligantur.

7.º In commentariis quae de rebus missionum vulgantur studium appareat Dei regnum tantum dilatandi, non autem propriae civitatis amplitudinem augendi, cum hoc quam maxime abalienet a religione sancta animos ethnicorum (Litt. Enc. «*Maximum illud*»).

Atque haec quidem Moderatores missionum et Superiores sive Ordinum sive Institutorum, quibus missionum cura concredita est, suis subditis inculcare atque declarare studeant ut ab omnibus plenam circa ea obedientiam plenumque obsequium praestetur.

Hac ratione singuli populi, ad quos Catholica Religio evangelicos suos mittet operarios, eorumque gubernatores facile intelligent eos non quae huius saeculi sunt, sed quae animarum salutem, veritatis propagationem ac gentium felicitatem respiciunt unice quaerere. Hac item ratione auspiciatissimus dies citius illucescet, quo omnes terrae populos in unum ovile sub uno Pastore congregatos Ecclesia laetanter adspiciet.

Romae ex aedibus S. Congregationis de Propaganda Fide, die festo Epiphaniae, anno Domini 1920.

GUL. M. CARD. VAN ROSSUM, *Praefectus.*

C. Laurenti, *Secretarius.*

SACRA POENITENTIARIA APOSTOLICA SECTIO DE INDULGENTIIS.

Dubium circa Indulgentias Litaniis Marialibus adnexas.

Propositum fuit huic S. Tribunali sequens dubium:

«Quibusdam in locis consuetudo invaluit Litanias Lauretanas «sic cantandi ut 1) semel tantum recitetur *Kyrie, eleyson* (Kyrie «eleyson, Christe eleyson, Christe audi nos, Christe exaudi nos); «2) invocationes mariales ternae coniungantur cum unico *ora pro nobis* (Sancta Maria, Sancta Dei Genitrix, Sancta Virgo Virginum, «ora pro nobis); 3) semel tantum pariter dicatur *Agnus Dei* (Agnus «Dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis. Domine, exaudi nos, «Domine, miserere nobis).

«Attento can. 934, § 2 Codicis Iuris Canonici, quaeritur utrum «hac ratione fideles lucrari valeant Indulgentias Litaniis adnexas.»

Sacra Poenitentia, mature consideratis expositis, respondendum censuit: *Negative.*

Hanc autem sententiam, ab infrascripto Cardinali Poenitentiario Maiore Ss.mo D.no Benedicto Ep. XV. in audientia diei 18 vertentis mensis relata, Sanctitas Sua confirmavit et insuper declarari iussit: *praedictam consuetudinem non esse approbandam, itaque ab Ordinariis prudenter curandum ut in locis ubi riget submoveatur.*

Datum in Sacra Poenitentia, die 21 mensis iulii, anni 1919.

O. CARD. GIORGI, *Poenitentiarius Maior.*

L. ✠ S.

M. Borgongini Duca, *Secretarius.*

SACRA CONGREGATIO RITUUM.

De additione opportuna invocationis Litanis Sanctorum.

Beatissimo Padre,

La Commissione per i festeggiamenti del terzo centenario della S. Congregazione di Propaganda, presieduta dall' E.mo Cardinale Prefetto della medesima, supplica istantemente la Santità Vostra perchè voglia benignamente degnarsi di approvare la seguente invocazione e di dare ordine che venga inserita nelle Litanie dei Santi:

Ut omnes errantes ad unitatem Ecclesiae revocare, et infideles universos ad Evangelii lumen perducere digneris: Te rogamus, audi nos.

ROMANA

Sanctissimus Dominus Noster Pius Papa XI, referente infra-scripto Cardinali Sacrae Rituum Congregationi Praefecto, suprascriptam invocationem pro privata et publica recitatione, necnon pro additione Litanis Sanctorum post invocationem *Ut cuncto populo christiano* etc., approbare et ad universam Ecclesiam extendere dignatus est. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 22 martii 1922.

✠ A. CARD. VICO, Ep. Portuen. et S. Rufinae,
S. R. C. Praefectus.

L. ✠ S.

Alexander Verde, Secretarius.

AKTE TË DIEÇEZEVE.

MSIM

KLERIT TË DIEÇEZEVE TË SHQYPNËS

per marshtrim të pasunís të Kishnave.

Njat tager, qi Kisha Shëjte muer shi prej Themeluesit të vet hynuer, per me fitue, me zotnue e me marshtruae gjá a pasuní ktu në tokë (të shekullit) s' mund t' i a hjekë kurrnji shndrrim as

s' mund t' i a ngushtojë kurrnji ligjë shtetit. Prandej, masi Né na perket me ruejtë trashigimet e gján e Kishës, tuj dashtë qi të shkojë në vend vullndesa e mrame e njatyne, qi me testamend lanë ndo 'i send per shpírt, e, tuj drashtë se per shkak të padijes e sidomos të pakujdesit t' atyne, qi i kan perdoresh, mund të bieret e mund të shkojë dam, Na, Ipeshkvijt e Shqypnís, në mledhje, qi patem me 10 Nanduer 1922, kem dá të mahen sod e mrapa nj'kto pika:

1. Në se të cillin djeçez të themelohet një Kshíll djeçezuer per marshtrim (Kan. 1520), i cilli të ketë një Kryetar, qi mund të jetë vetë Ipeshkvi, bashkë me disa Meshtarë të zott e púnës, të zgjedhun prej Ipeshkvit me pelqim të Kshílltarve të djeçezit, të cillt do t' i ndimojnë Kryetarit në marshtrim të gjás së Kishës si me kshíll si me punë. „Pjestarët e ktí Kshíllit do të bájne bé para Ipeshkvit per të kryem të zyres sá má mirë e besnisht.“ Ktyne po u vëm barrë edhe t' i vën menden e të shikojën me kujdes marshtrimin e detyrët ndaj mállin e Kishës, e, po panë se i mëngon gjá ktij marshtrimit, të lajmojnë, ká duhet, a n' i u dukët gjá kundra ligjve e kundra vullndetit të Kishës t' i bájne me diejtë Ipeshkvít.

2. Çdo Kishë a Shoqní e pershpirtshme të ketë një Kshíll marshtrimit, të perbám prej Famullitarit e prej dy a má shum burrash të ndershem e të zott e púnës, të cillt para se t' i a hijë zyres, do të kryejën shka thotë Kanuni 1522, e qi me kohë mas zakonit të vendit mund të ndrrohen.

3. Kurrnji Famullitár as kurrnji marshtruae i gjás së Kishës mos t' i hij ndo 'j padijes „per pa marrë lëjen me shkrim prej Ipeshkvit të vendit.“ (Kan. 1526.)

4. „Marshtruesët nuk mund t' a kpusin një púnë qi t' i kalojë caqet e njaj marshtrimi të zakonshem, per pá e marrë me shkrim pelqimin prej Ipeshkvit të vendit.“ (Kan. 1527. § 1.)

5. Marshtruesët e pasunís kshitare kan detyrë me u perkujdesë me gjith shpírt me e ruejtë të pasuní, qi të ketë Kisha, e me shpenzue per lavrim hynuer, per edhe tuj kusye me vend e me masë të mundohen me e shtue në madyrë, q të munden me u ardhë rreth disá nevojve edhe má te anda.

6. Sidomos duhet qi inventarët, dokumentat e dishmít, mi të cillat pshteten pasunít e tagjet e Kishave t' ona, të jenë të kjarta, e, dér ká të mundena, me e shénine e me e caktue se të cillen bá-mirsí ja detyrë, qi t' i vëlet Kishës e sidomos të lanmet per Kishë e Meshët, qi do të qohen per ta, e të caktohet mirë puna e ktyne

Meshve tuj distue fije e per pë a janë Meshë të temelueme a jo.¹⁾ Kta dokumenta të mahen si kush e të ruhen sá me mâ kujdes.

7. N' inventár të mâllit t' atyne famullive, kú sherbejnë Rregulltarët do dá veç pasunija e Misjonit prej asajë së Rregulltarve. (Dekr. i Kongreg. Sh. „de Prop. Fide“ 10 Máj 1868.)

8. Të kini kujdes edhe, sa të mundeni, per punë t' atyne dishmíve (*tapijere*), neper të cillat sugurohet çdo tokë e çdo gjá Kishet, e, në mos i paçi, do t' i gatoni sa mâ parë, tuj marrë per dishmitarë pleqt jase të parët e katundit, të cillve t' u hecë fjala; e kshtu neper kto dishmí të largohet rreziku i të bjerrunit.

9. Kleri e ka me detyrë të randë me e ruejtë gjân e Kishës, si urdhnojnë Kanunet shëjte, tuj mos tëhuj (*alienare*) kurrgjá pá pelqim apostolik, posë disa sendesh me pak randsí, per të cillat mjafton lëja në shkrim e Ipeshkvit të vendit.

10. Me tëhuj gjân e Kishës s' do me thanë vetem me e shitë, por edhe me e shndrrue a me i dhânë kuj-tager perdorimit mi të; si edhe me lânë pá i shti në punë të drejtat, qi Kisha mund të ketë permi pasuní të tjeterkuej; posë ktyne, gjâja e Kishës s' mund të vëhet peng, as s' mund t' i falet kuj shka Kishës i áshl lânë pëng si sugurim pasunije; per mâ teper tokët e Kishës nuk mund t' i epen kuj per të lám detyrësh as s' mund të vendohen mâ shum se per trí vjet; tëhujet gjâja e Kishës edhe tuj pré ja tuj shitë pyje a lanë; më një fjalë: çdo shperdorim i gjás kishtare, qi t' u pergiasë ktyne qi permendem syprí, áshl i ndaluem.

Kush bân kso púnësh pa lëje të Selís Shëjte a t' Ipeshkvit të vendit, posë se së munden me pasë kurrfarë vlere në vedvedi kto veprime, merr mi vedi edhe ndeshkimet e caktueme prej Kanunit, nder të cillat áshl edhe ekskomunikacioni, bashkë me detyrë të shperblimit të dameve.

11. Shkado qi tëhujet a të shndrrohet prej gjás së Kishës me pelqim t' Ipeshkvit jase drejtë per drejtë të Selís Shëjte, do të shënjohet në një liber të veçantë. Kta libra shënjimesh do të ruhen sá me mâ kujdes.

12. Meshtarët e Shognít kishtare ndalohen pa tjetër prej të shítnit a shndrrimit të sendeve, sado lë leta, të shenjueme per lavrim

1) *Missae fundatae*, seu *Missae legatorum perpetuorum* a voluntate legatarii pendentium, dicuntur *Missae*, quarum stipendium in ipsa fundatione in perpetuum indicatur. Earum stipendium nisi a Sancta Sede reduci non potest. (Cod. I. C., Can. 826 §3 et Can. 1551 §2.)

hynner per pá pasë lëjen shqyptuese (*licentia expressa*) t' Ipeshkvit, e, po kjenë të çmueshme, duhet lëja e Selís Shëjte.

13. Famullitarët kan detyrë me vù në vend e me ndreqë pasunín e Kishës, si të lkundshmen si të palkundshmen, mos tjetër me njato të marruna, qi qet mâlli vetë, tuj rrxue shpenzimet e bame per të. Po shkoj dam gjâja e Kishës per ploshtsi e shkak të tyne, kan detyrë me e lá ata vetë.

14. Vendimi i tokve të Kishës nder bulqë, qi s' do të ngjasë mâ se trí vjet, do të bâhet me shkrim e faqe disá dishmitarësh, me kto qyshke:

I. Vendimi do bá faqe e jo tinzi (*sub hasta publica*).

II. Tokët e vendueme s' do t' u epen as kushrinis, as gjakut e gjinis.

III. Dishmija e vendimeve në shkrim do të çohet m' u pranue prej Ipeshkvit.

15. Famullitarët do t' u a hje kin tokët a bashtinat e Kishës atyne bulqve, prej të cillve mos të kenë pasë per sá vjet kurrfarë dobie.

16. Sod e mrapa se e cilla famulli do të ketë një vrojtore kú do të shënjohet si janë perdorë të himet per eltër, të cillat s' do të sherbejnë per tjetër veç se per lavrim hynuer. Prandej kto të marruna elterit do të marshtrohen prej një të pershpirtshmit nen rojë të Kshillit famullitár, e krye vjetit marshtrulesët e ktyne të lanmeve do të Na apin arrsyne neper një liber të caktuem shi per ket punë.

17. Tuj pasë para sýsh gjéjen e mjerueshme të shum Kishve e të sá e sá Qelave t' ona, e tuj mos pasë kó një mjet me u ardhë rreth nevojve të tyne, po urdhnojmë qi disa famulli mâ të pasne të dajnë m' anesh një pjesë të pasunís së vë, qi të marshtrohet krejt posaçe per ket qellim, nen rojë të Kshilltarve të ljegezit e të nder-tesës, në mndyrë qi fryti, qi të marret prej kshës pasuní, të perdo ret per me ndreqë nderatesët e volja kishtare.

18. Per shka i perket gjás së gjakë, qi të ketë lânë ndokush per shpírt, duhet me pasë një kujdes të madh, tui majtë prej kndej e mrapa ligjët e Konclit I Shognít (fq. 93); nder njato rasë, qi s' çeken aspak aty, i perket Ipeshkvit me e caktue perdorimin e tyne.

19. Të gjitha dhantít, qe të Krishtënët kan zakon me i falë Kishës nder ditë të mdha, ne ditë të festes së katundit, nder ditë Ndjesësh etj do t' i derohen Ipeshkvit, i cilli do t' i marrë të gjitha me shkrim e do t' u a dajë si ndihmë Kishve të vorfna. Por Famullitari mundet me rrxue prej tyne dhantive Imoshen e Meshës shëjte.

si edhe shpenzimet, qi i â dashtë me bâ per kremtim t'asajë Ditë të madhe.

20. Masi Kanunet shëjte urdhnojnë, qi Meshtarët mos të randohen me detyrë teper të randa, edhe pse kto pare të jenë marrë per vepra të pershpiirtshme, kurrkush prandej mos t'i a hijë njëj pune pak me randsi pa lëje t' Ipeskvit të vet, e pa kënë i sugurtë se ka me kënë i zoti me i lá ato të holla.

21. Sa herë qi të jetë nevoja me goditë a me permirsue ndo 'i Kishë a Qelë, do të caktohen me shkrim ndertesa e shpenzimet, qi kan giasë se do të shkojnë per të, e ky shkrim do t'i çohet Ipeskvit per me xjerrë lëjen e nevojshme; ktij mandej do t'i epet arrsyje per shpenzime të bâme.

22. Se i cilli Famullitâr do të ketë një liber të posaçem, kû do të shenjojë lmoshët e dhantit, qi i falen Kishës prej të Krishtënësh.

23. Kndej e mrapa sa herë qi Famullitarët të ndrojnë vend, t'i a dorzojnë zyrtarisht xëvendsit të vet pasunin kishtare, të lkundshme e të palkundshme; tuj i bâ me diejtë me kujdes e tîll e per pë pasunin, të marrunat, të dhetat, detyrët qi i ka kush kishës a qi kisha i ka kuej, sherbimet e tagret, doket e vendit e rendin e funksioneve kishtare.

24. Per me ruejtë pasunin e Kishve si edhe per të mirë të Famullitarve, â nevoja qi nder arkive të famullive e nder Zyre ipeshkvnore të jetë një Katalog, kû do të rreshtohen të gjitha pasunin, si të lkundshmet si të palkundshmet, si edhe të gjitha detyrët, qi të jenë të lidhna me kto pasunin. Prandej po i urdhnojmë se të cillit Famullitâr qi t' i a çojë sa ma parë Zyres s' Ipeskvit së vet diftojsin e pergjithtë të gjâs së Kishës e të detyrve, qi mund të ketë kjo gjâ; një ksi diftojsit t' a ruejtë edhe n' arkiv të famullis së vet. Në të do të diftojë edhe se a i ka të vendume tokët e Kishës a por i marshtron aj vetë.

25. Per shka u perket të lanmeve (*legata*) per Kishë do diejtë se s' kan të vjeftun kurrsesi po s' kjenë pelqye prej Ipeskvit.

26. Masi vullndeti i mram i atij, qi lën ndo 'i send per shpirt, âsht i paprekshëm, kurrnji vendim i rrjedhun prej ktyne testamenteve s' mundet me u shndrrue, vetem prej Papës Shëjt ase prej njatyne Ipeskvijve, qi e kan lëjen prej Selis Shëjte.

27. Detyrët, qi ndo 'i Kishë i ka vû vedit tuj marrë të lanme per shpirt, s' mundet askush me i lecue vetem Selija Shëjte, e, edhe Ipeskvi, në kje lansi i a ka lanë me gojë ket tager.

28. Çdo lecim a të falun Meshësh, qi ishin dashtë thanë per detyrë të lanmesh, do të shënjohe në një liber të posaçem të lanmesh.

29. Sod e mrapa s' do të pranohet kurrnji e lanme, qi vën detyrë me thanë Meshë, vetem me qyshk, qi numri i Meshve të shënjohe prej Ipeskvit, mas takses së djegezit qi të jetë n' at kohë, e tuj dá se Meshët kan m' u thane deri sa ajo tokë a gjâ të jetë nen sundim të Kishës.

30. Per çdo gjâ, qi t' i lëhet Kishës per Meshë, do të bâhet letra e nenshkrueme s' pakut prej dy dishmitarësh e prej lanskit e Famullitarit; letra do të shruhet nder dy kopje: njëna per Zyre ipeshkvnore e tjetra per arkiv të famullis.

31. Se i cilli Famullitâr do të ketë një liber të posaçem per Meshë të lanmesh, kû do të shenjojë ditën e Meshës së thanme, e ky liber do të paraqitet në pasí (vizitë) të Vikarit Foran e t' Ipeskvit të vendit.

32. Gjith i cilli Meshtar ka detyrë me i shënjue Meshët e dhanme, si të thanmet në një liber posaçem, të cillin do t' a paraqesë në pasí të Vikarit Foran e t' Ipeskvit të djegezit. (Kan. 844.)

Pasunija kishtare, prá, si shifet, âsht një sënd shëjt e fort me randsi per të majtun të Kishve. Prandej do ruejtë me 'i kujdes të madh, masi Kanunet shëjte i kerrenohen shperdorimit të sajë me mâ të randat ndeshkime.

Shpresojmë se kto kshille, msime e urdhnime t' uat kam m' u majtë sod e mrapa pikë per pikë e sa me mâ kujdes.

(Ndjekin nenshkruet e Ipeskvive.)

AKTE CIVILE.

NJOFTIM I NEVOJËSHEM.

Qyshë në javët e para qi muerm në dorë sundimin e kti Arkidiegezit u bâme me diejtë meshtarëve t'onë e Diegezeve tjera kerkesen e Qeveris, me të cillen lypej qi se i cilli famullitâr të paraqitëte zyres të shtetit civil maiej per maiej numrin e të lëmve, të dekunve e të martuemve.

Shum nder famullitârë prandene vullndetisht ket barrë, por disa tjerve q' muerm mënyrë se nuk lëhen të detyruem me e bâ ket sherbim, mbasi Qeverija jo veg nuk ju epte farë shperblimit per mundë

e shpenzime, por edhe do letsina qe kishin pasë prej Qeverijet turke jau kishte hjekë. Kjo mungesë e disave shkaktot mē se nji herë ankimet e porosinat e Prefektures s' onë; aq qe Na kjeme të shternguem me ja zblue çiltas arsyen e ksajë pamarrveshtje; tuj i lypë per nji herë Qeveris qe të Na njoftote, a ishte ndonji ligjë e Shtetit qe e detyrote klerin me ju shtrve ksajë barrë; per ndryshej nuk kishim të drejtë me jau ngarkue meshtarve nji sherbim kso doret.

E e nderta Prefekturë ksajë kerkeses s' Onë i nepte të gjegjun me ket leter qe ktu po botojmë.

PREFEKTURA E SHKODERS
P. N. 645/II.

Shkoder me 19 - 3 - 923

Zyres s' Argjipeshkviës

në Vend.

Shkurtim:
Mbi lindje e vdekje.

Pergjegje shkreses N. 200 me 15 - 3 - 923.

Kam nderin me ju dergue bashknjitun pershkrimin e neneve 54, 55, 56, e 84, 85 të rregullores të Shtetit Civil, të Shtetit Shqyp-tar, prej të cilave kuptohet se kryefetarët qe merren me lemje e vdekje janë të detyruem me lajmerue Zyret e Shtetit Civil mbi ngjarjet amzore, dhe kuer kjo detyrë nuk kryhet aplikohet nji gjobë.

Lutemi prandej në bazë të neneve të rregullores permendun t' i urdhenoni të gjith famullitarve qe në mbarim të se e cilit muaj të lajmerojnë Zyret e Shtetit Civil, o se në mungesë të ktyne të laj-merohen krahinarët mbi ngjarjet amzore.

Jemi të sigurtë se kujdesi i mirë i Zotnis s' uej ka me bā në mënyrë qe lajmimi i ngjarjeve amzore nga ana e famullitarve të bā-het rregullisht per çë do muej.

Zev. Prefekti
R. Fico

Rregullorja e Shtetit Civil.

Nenet 54, 55, 56, e 84, 85.

Neni 54. Ndollinat statistike janë këto:

- Të lemët
- Vdekjet
- Martetat
- Lëhimet
- Shpernguljet.

Kto ndollina janë të detyruem m' i lajmerue këta qe pasojnë:

Prindt a vllaznit a se burrat po kuer mos të ketë kesish mē t' afertat gjinë janë të detyruem me lajmue Myhtarin e Imamin, o Kryefetarin ose njënin nga pleqsija, mē së shumti deri 10 mbas ngjarjesh.

Neni 55. Lajmtarët e dytë, d. m. th. Myhtari e Imami e Kryefe-tari ose plaku qe është lajmerue nga lajmtarët e parë është i detyruem me lajmue zyren mē t' afermen të Shtetit Civil.

Neni 56. Ndodhinat qe ngjajnë neper hotele, apartëmane, spitale, burgje, shkolla të natës (internat), n' arsenale, në fabrika e nder grupe tjera puntorijet janë të detyruem me i lajmerue drejtorët e administratorët e interesuem t' atyne.

Neni 84. Lajmtarët e parë e të dytë, të cilt janë permënd në nenet 54, 55, 56 edhe Mamit (Ebe) e doktorët privat e fetarët të cilt janë permënd në nenin 56, kuer mos të plotsojnë detyrimet e spjegume ne ata nene, gjobiten nga fr. ari 100 deri në fr. ari 300, a burgosen prej 24 orëve deri në tre muej e dënohen me dy ndesh-kimet.

Neni 85. Të persritunit e fajit dyfishon ndeshkimet edhe pertri-sat e fajit kuer të jenë Myhtarë a pleqsija ata dorëja kohen nga cilësft zyrtare qe kan doktorët e Mamit private ndalohen 6 muej nga mjeksija; zyrtarët e shenuem nen nenet 57, 59 e krahinarët e per-mëndun në blenin e dytë të nenit 7 kuer mos të plotësojnë a t' i vonojnë lajmet e ngarkueme nga kjo rregullorë dënohen mbas ligjës së pergjithshme të Shtetit, si prituesa.

Na duket se nuk është nevoja me shtue falë tje a per me ja mbushë mënden atyne qe deri sot kan pritue me e krye ket sherbim, pse ligja flet çiltas; edhe shpresojmë se ktu e lendej nuk ka me u vertetue mē ndonji asi mungesash, qe shkaktotë përdorimin e ligjës naltpermëndun. E në kaq po i porosisim Zotnë Famulltarë qe kto shkresa të dergojnë drejt per drejt krahinarve neper dorë të plakut të katundit, e mos t' i çohen mē zyres s' Onë, pse kishte me kënë nji mundë i pa nevojshem.

Argjipeshkvi i Shkoders.

LAJME.

MISJONI I SHKODERS.

Sikurse shumë vise që këne shkelë prej furijet të luftës, posë dameve që patën kah robt e pasunija, këne prishë bukur fort edhe kah shpirti e morali, njashu edhe Shkodra e jonë nuk diti me ju rrujtë kësaj rrjedhje, por ndoq fatin e zë të vëndeve tjera e u perdhos me shumë vese. Të cillin mjerim të shpirtnave tuj e vrojtë Parija e Fës pat dhimtë; e kuer ju duk se është koha, dan me e perdorë njat mjet, i cili vetun me ndihmë të Zëmërs të J. Krishtit e të Zojës të Kshillit Mirë muije me i lkundë zemrat e mkatnorve e me i kthye persëri kah rruga e Zotit. Ky mjet që u perdorue kje Misjoni, o ushtrimet e shpirtit që dhane Etnit e Shoqnës së Jezu, e që bekue prej Zotit vijtne sá së diftohet per me permirsue gjendjen shpirtnore të sa e sa të krishtenve.

Qyshë me të katerten ditë të marcit ju dha popullit lajmi i ktyne ushtrimeve, e me të teten ditë xune fillë, tuj vijue per dhet dit të plota.

Desht anmiku i shpirtnave m'e turllue valen e kronit prej kah vishin hiet e Zëmërs së Jezu Krishtit, pse per trí dit ju murë zani t'parit të misjonit, e gadi kishte vojtë puna me i këputë ushtrimet; por edhe ky vishtirim u muejt e vijue si a mà marë e mirë.

Nder kater kohët e predkve, kisha u mushte plym me gjind, të cillët, tuj lanë punen, ngitshin me të knaqun thithun prej dashtnës të Zëmërs së Jezu Krishtit e prej fjalve të flakta që delshin prej gojet të misjonarve.

Per m'e zbutë të Lumin Zot idhnuemun prej mkatesh, të dilen 11 marc, këne kungue djelmët e qytetit prej dores të Shkelqesinave të Tyne Emzot Delegatit Apostolik e Emzot Argjipeshkvit Metropolitë. Ashtu edhe të marten, 13 marc, këne kungue varzat e Stigmatineve të përcielluna prej Motrave që me aq zellë janë tuj rritë varzat t'ona me msime fejet e ditunijet.

T'ejten, me 15 marc, filluene rrifmet per trima e per grá, e njikaq shumë u rrfyene sa mluene jo veg kishen e madhe por edhe atë të Françeskajve e të Jezuitve.

Në ket ditë njaty prej mramjet, n'oren 8 1/2, rá kumona e të falunit, e ajo kumonë perfaqte zânin e të Neltit Zot, që grishte ka-

tolikët e Shkoders m'e falë të bakeqin, njashu si na mësoj Krishti Zot sa kje në ket tokë e mandej me shemull të vet i vuni vulen kti msim tuj i falë ata që e krygjuene. Sa ngatrimet këne shue, sa idhnimet këne shafitë e sa inadet këne hjekë e bajnë dishmë Kungimet që u bane nder 3 ditët e fundit e sidomos naten e Sh'Jozefit, në të cillen grát e trimat e djelmoçat me një Kungim të pergjithshem që bane at ditë, e që u kje dhanë prep prej të Pershndritshmit Emz. Delegatit Apostolik, diftuene edhe mà çiltas të zetit e Fës që u vlon në zëmer.

Kshtu pra me 18 marc u myllne lumnisht ushtrimet e bardha të kti misjon shëjt, e mas predkut të mram kje pertri edhe një herë kajdja e 8 marcit, perse i pari i misjonarvet ja dorxoj krygjen Argjipeshkvit e në një kohë ja dorxoj edhe katolikt e Shkoders, jo mà në lak të djallit por të pajtue me të Lumin Zot.

Nderë e lavd i kjoftë Zëmërs së Jezu Krishtit e Zojës së Shkoders që neper misionarë të vendit t'onë bane m'u zhdukun shumë e shumë të zeza prej qytetit t'ynë.

PAGZIMI I PËS KUMONVE

TË KISHËS KATHEDRALE TË SHKODERS.

Kje diftue në *Lajmtár të Zëmërs së Jezu Krishtit* (Kallnd. 1923) se ishte porositë një koncert për kumonësh për kishë katedrale, e kje diftue edhe pesha e çmimi i tyne.

Në rasë të Misjonit që u permend sypr, kto për kumonë, këne pagzue ditën e Sh'Jozefit, 19 marc.

Funkejoni filloj n'oren 9 e kajdja kishtare u suell kaq bukur, sa gjith populli që e mloj kishen, met i knaqun tejët.

Masi u krye pagzimi i kumonve prej dorës të Emzot Argjipeshkvit Metropolitë, kangtorët e kishës bashkue me muzhiktarët e vlerët Atë Martin Gjokan e Atë Bernardin Shkëkun Françeskaj e drejtue prej Shum të Ndertit Don Zef Pukës kënduene Falemi Mirin përcjellun me kumonë, të cilave neper një tastjerë të goditun ktu, ju bite muzhiktarit shkodranë Zoti Frano Ndoja.

Mas kanget Metropolitë filloj Mëshen shëjte, e mas Unjillit, nisi predkua Shum i Nderti Atë Vileghe Prendushi O. F. M., i cili me elokucë të zgjedhun ja zhdovilloj popullit themin „Zani i kumonve e Zani i Zotit e Zani i popullit.“ Mrapa pershndedi kumonët tuj i thënë „Bija shqiptare“ e i grishi që tuj bashkue zânin

e vet me zâ të motrave tjera të çyqeteve, të fushave e të maleve të Shqypnis ku gjinden kishna katholike, t' i thirrshin shqyptarët m' e nderne të Madhin Zot e Zojen e Shkoders e, me kenë nevoja, t' i thirrshin me i dalë zot edhe të dashtunit atdheut t' onë.

Pës kumonët patne edhe dhet nuna zotni shkodranë, të cillët mrapa me bujarí paraqitne dhuntit e veta.

Kto pës kumonë qi, me gjithë druna, kan peshen e 2000 kilove nuk i fali kerkush, por kjene porositë në shpnesë të Zotit e të bâmírve shkodranë, të cillët qyshë tesh filluene me ndimue, sikuer ni muene me permirsue kishen e madhe, qi kje gadi rrenue prej topave t' anmikut; e kshtu per ket perairsim, me elmoshë thiesht shqyp-tare, u shpenzuene kr. 36.000.

Ashtu pra edhe kumonët t' ona qi, me gjith çka lypet per me çue në kumonare, kan çmimin e 32.000 lirave italjane, kan m' u lá prej bamirve shqyptarë.

Zémra e Jezu Krishtit e Zoja e Shkoders ju dhashtë bekime të zgiedhuna gjith bamirve shqyptarë qi kan dhanë a kan me dhanë lmoshen e vet per kto pës kumonë të mdhaja!

Vën oroe.

Botohet kjo Fletorja e jonë mbas urdhunit qi na erdh prej Kongregacionit Shëjt „De Prop. Fide“; e prandej gjith i cilli Famullitár e ka me detyrë m' u pajtue e me e marrë tuj lá sa per simjet 10 Kor.

Të tánë Famullitarët t' i çojnë sa má shpejt kto pak të holla Drejtimit të Fletores ktu në Shkoder neper mjet t' Ipeshkvit të vet.

Në numer të parë të ksajë Fletores s' onë u harrue pa u permendë në rresht të Priftenve të Zadrimës ëmni i Dom Ndré Liznes, i cilli prej katundit të Babës vojti para të Merkurres së Perhime si Famullitár në Grámsh.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**